

Víťaz
The
Man
Booker
Prize
2018

50

Víťaz National Book
Critics Circle Award 2018

Nominácia na Women's
Prize for Fiction 2019

Mliekar

ANNA BURNS

Ljndeni

Mliekar

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Anna Burns

Mliekar – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Mliekar

ANNA BURNS

Mliekar

Preložila Barbara Sigmundová

Ljndeni

All rights reserved

© Anna Burns, 2018

The right of Anna Burns to be identified as author of this work
has been asserted in accordance with Section 77 of the Copyright,
Designs and Patents Act 1988

Translation © Barbara Sigmundová, 2020

Cover Design © Luke Bird

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1797-7

ISBN e-knihy 978-80-566-1843-1 (1. zverejnenie, 2020) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-1844-8 (1. zverejnenie, 2020) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-1842-4 (1. zverejnenie, 2020) (ePDF)

Rukopis prekladu tohto diela vznikol
s finančnou podporou Literárneho fondu

Pre Katy Nicholsonovú, Clare Dimondovú
a Jamesa Smitha

PRVÁ KAPITOLA

V deň, keď mi Istý McNiekto priložil zbraň na hrud' a vyhrážal sa, že ma zabije ako mačku, presne v ten deň zomrel mliekar. Zastrelila ho štátna tajná služba a jeho smrť ma vôbec netrápila. Iných však trápila. Mnohí z nich o mne všeličo rozprávali, hoci ma poznali len z videnia. Vďaka nim a najmä vďaka môjmu prvému švagrovi sa začali o mne šíriť reči, že som sa s mliekarom zaplietla, aj keď mám len osemnásť a on štyridsaťjeden. Vedela som, koľko má rokov, nie preto, že to vraveli v médiách, keď ho zastrelili, ale preto, lebo už mesiace sa miestni ohovárači pohoršovali, že štyridsaťjedenročný a osemnásťročná, to je nechutné, dvadsaťtriročný rozdiel je nechutný, on je ženatý a ja ho neobalamutím, lebo všade je veľa tichých a nenápadných očí, čo nás pozorujú. Ako by to bola moja chyba, že som sa zaplietla s mliekarom. Veď ja som s ním nič nemala. Nepáčil sa mi a jeho snaha začať si so mnou ma miatla a desila. Ani prvý švagor sa mi nepáčil. Mal potrebu neustále šíriť výmysly o cudzích milostných životoch. O mojom milostnom živote. Keď som bola mladšia, mala som asi dvanásť, sestra sa spamätávala z rozchodu s dlhoročným frajerom, ktorý ju nechal, a zrazu sa zjavil tento chlap, spravil jej dieťa a hneď sa vzali. Odkedy ma prvýkrát zbadal, adresoval mi oplzlé poznámky o mojej šuške a hruške, mušličke a štrbinke, jaskynke a broskynke a mnohé ďalšie slová, sexuálne slová, ktorým som nerozumela. Bolo mu jasné, že im nerozumiem, ale viem dosť na to, aby som

pochopila, že súvisia so sexom. A to ho rajcovalo. Mal tridsaťpäť. Dvanásť a tridsaťpäť. To je tiež dvadsaťtriročný rozdiel.

Robil teda predo mnou oplzlé narážky, presvedčený, že má na to právo, a ja som sa neozvala, lebo som nevedela, ako naňho reagovať. Nikdy s tým nezačal v prítomnosti mojej sestry. No sotva odišla, prepol sa v ňom spínač. Našťastie som sa nebála, že mi fyzicky ublíži. U nás v tých časoch bolo násilie hlavným kritériom hodnotenia ľudí a ja som okamžite vedela, že nie je násilný, že to nie je jeho štýl. No i tak som z jeho predátorských rečí vždy stuhla od strachu. On bol ľudský odpad a ona mala smolu, že s ním otehotnela a pritom stále ľúbila svojho bývalého a nemohla uveriť, čo jej spravil, neverila, že mu nechýba, ale nechýbala. Už si našiel druhú. Sestra si tohto staršieho chlapa, za ktorého sa vydala, vlastne nevšímala, bola primladá, príliš nešťastná a príliš zamilovaná (akurát nie doňho), aby sa ním zaoberala. Hoci som ju tým zarmútila, prestala som ich navštevovať, lebo som už nemohla zniesť jeho slová a grimasy. Ďalších šesť rokov sa u mňa aj u ostatných starších sestier neúnavne o niečo pokúšal a všetky tri sme ho priamo i nepriamo, slušne aj vulgárne niekam posielali. A vtedy sa bohvie odkiaľ zjavil na scéne mliekar, rovnako nepozvaný, no omnoho hrozivejší a omnoho nebezpečnejší.

Netuším, či mliekar to bol. Nám mlieko nenesil. Myslím, že ani iným. Nikto si uňho mlieko neobjednával. Nikdy so sebou mlieko nemal. Nikdy ho nerozvážal. Nemal ani len mliekarské auto. Ale vozil sa na rôznych iných autách, často luxusných, hoci on sám mal od luxusu ďaleko. Aj napriek tomu som si ani jeho, ani tie autá nevšímala, až kým do nich nezačal nasadať predo mnou. Inokedy jazdil na dodávke: malej, bielej, nevýraznej, splývajúcej s prostredím.

Zastavil pri mne jedného dňa, keď som sa prechádzala a čítala pritom *Ivanhoa*. Často som pri chôdzi čítala, nevidela som na tom nič zlé, no napokon sa aj z čítania stal ďalší dôkaz proti mne. „Číta pri chôdzi“ určite nechýbalo v dlhom zozname.

„Ty si dcéra tých a tých, však? Ten a ten bol tvoj otec, že? Tvoji bratia, ten, ten, ten a ten, hrávali hurling, nie? Naskoč, zveziem ťa.“

Povedal to celkom nenútene a rovno mi otvoril dvere. Bola som začítaná a vôbec som si nevšimla, že sa ku mne blíži auto. Toho chlapa za volantom som nikdy predtým nevidela. Nakláňal sa ku mne, usmieval sa, tváril sa priateľsky a ochotne. No v osemnástich rokoch som už vedela, že pri usmievavých, priateľských a ochotných ľuďoch sa treba mať na pozore. Nešlo o to, že ma chce odviezť. Ľudia, čo vtedy v našom okolí mali autá, často zastavili a ponúkli odvoz. Mať auto nebolo bežné a hromadná doprava často nefungovala pre nahlásené bomby a únosy. Vedelo sa, že chlapi sa občas prevádzajú v aute a skúšajú okoloidúce zlákať na sex za peniaze, ale nebolo to bežné. Aspoň ja som sa s tým nikdy nestretla. Každopádne, nechcela som sa zviesť. S nikým. Rada som sa prechádzala. A pri chôdzi čítala a rozmýšľala. A rozhodne som nechcela nastúpiť do auta k tomuto chlapovi. Ale nevedela som, ako mu to povedať, lebo nebol neslušný a poznal moju rodinu, veď všetkých vymenoval, teda celú mužskú časť, a tak som nechcela byť neslušná ani ja. Zaváhala som, či skôr zamrzla, a to bolo vlastne tiež neslušné. „Prechádzam sa,“ povedala som, „a čítam,“ a ukázala som mu knihu, akoby si *Ivanhoe* vyžadoval chôdzu. „Aj v aute sa dá čítať,“ odvetil a ja si už nepamätám, ako som zareagovala. Napokon sa zasmial a povedal: „V poriadku, nevádi. Už si knižku,“ zabuchol dvere a odišiel.

Prvýkrát sa nestalo nič viac, a už sa začali šíriť klebety. Prišla za mnou najstaršia sestra, lebo jej muž, môj teraz štyridsaťjedenročný švagor, ju poslal, aby ma informovala a varovala. Vraj ma ktosi videl, ako sa rozprávam s tým chlapom.

„Ale choď do riti,“ znela moja odpoveď. „Čo znamená, že *ma videli*? Kto ma videl? Tvoj manžel?“

„Počúvaj, čo ti vravím,“ pokračovala, ale ja som ju nechcela počúvať. Lebo jej manžel je pokrytec a ona mu to toleruje. Vtedy som si neuvedomovala, že sa na ňu hnevám a celý čas jej pripisujem vinu za jeho oplzlé poznámky. Neuvedomovala som si, ako jej zazlievam, že sa zaňho vydala, keď ho neľúbí a zrejme si ho ani neváži. Veď určite vedela, že sa obzerá za inými, nemohla to nevedieť.

Nedala sa odradiť a ďalej ma poučovala, ako sa mám správať, varovala ma, že si koledujem o problémy, lebo zo všetkých mužov, s ktorými som si mohla začať... Mala som toho dosť. Rozčúlila som sa a začala nadávať, lebo viem, že neznáša nadávky, a bol to jediný spôsob, ako ju vyštváť z izby. Potom som na ňu ešte zakričala z okna, že ak mi ten zbabelec chce niečo povedať, nech za mnou príde osobne a povie mi to do očí. To bola chyba: neovládla som sa a dovolila, aby ma pri tom videli a počuli. Kričala som z okna na ulicu a nechala som sa do toho zatiahnuť. Väčšinou sa podobným situáciám vyhýbam. Ale vtedy som sa hnevala. Tak hrozne som sa nahnevala: na ňu, že je jeho ženuška a vždy urobí, čo jej povie, a naňho, že sa pokúša vlastnú nehanebnosť preniesť na mňa. Cítila som, ako mnou lomcuje tvrdohlavosť. Nech sa každý stará o seba! Bohužiaľ, bolo pre mňa typické, že som sa v takej situácii zaťala a nepoučiteľne som si kopala jamu, do ktorej som nakoniec sama spadla. Klebety o sebe a mliekarovi som nebrala vážne. V našej štvrti odjakživa všetci strkali nos

druhým do života. Klebety sa priplavili a zasa odplavili, prišli, odišli a vždy si našli novú obeť. A tak som údajnému romániku s mliekarom nevenovala pozornosť. Ale potom sa objavil znova, pre zmenu bez auta. Pripojil sa ku mne, keď som si bola zabehať v parku pri jazerách.

Bola som sama a tentokrát som nečítala, lebo pri behaní nečítam. A zrazu sa zjavil, opäť nevedno odkiaľ. Pustil sa do behu vedľa mňa, hoci sme nikdy takto jeden vedľa druhého neboli. Zrazu sme bežali zarovno a vyzeralo to, akoby sme spolu behávali odjakživa. Znova ma to vystrašilo a rovnako ma v budúcnosti vystraší každé ďalšie stretnutie s ním, okrem posledného. Spočiatku mlčal a ja som nebola schopná nič povedať. Potom prehovoril, akoby nadväzoval na predchádzajúci rozhovor, akoby sme sa odjakživa rozprávali. Hovoril útržkovito a trochu napäto, lebo som bežala celkom rýchlo. Vedel všetko o mojej práci: kde sa nachádza, čo tam robím, aký mám pracovný čas, v ktoré dni. Vedel aj, že chodím do mesta autobusom o osem dvadsať, teda ak ho neunesú. Ale všimol si, že domov sa autobusom nevozím. To bola pravda. Každý pracovný deň, či bolo pekne, alebo pršalo, či sa strieľalo, alebo sa odpaľovali bomby, počas nepokojov či prímeria, som chodila radšej pešo a čítala som si. Väčšinou knihy z devätnásteho storočia. Literatúra dvadsiateho storočia sa mi nepáčila, lebo sa mi nepáčilo dvadsiate storočie. Keď si na to s odstupom času spomínam, predpokladám, že aj toto o mne mliekar vedel.

A tak sme spolu bežali okolo horného jazera a on rozprával. Dole pri detskom ihrisku bola ešte jedna menšia vodná nádrž. Rozprával a pozeral pred seba, ani raz sa ku mne neotočil. Počas celého nášho druhého stretnutia mi nepoložil jedinú otázku. Zjavne ani nemal záujem, aby som odpovedala.

Niežeby som bola schopná odpovede. Stále som sa čudovala, odkiaľ sa tam zobral. Prečo sa správal, akoby ma poznal, akoby sme sa poznali, keď sme sa nepoznali? Prečo predpokladal, že mi nevadí, ak beží vedľa mňa, keď mi to vadilo? Prečo som skrátka nezastala a nepovedala mu, nech mi dá pokoj? Ale všetky tieto otázky okrem prvej: „odkiaľ sa zobral?“ som si začala klásť až neskôr. A tým nemyslím o hodinu, ale o dvadsať rokov. Vtedy som mala osemnásť a bola som vychovaná v spoločnosti, kde kedykoľvek môže vypuknúť konflikt, takže základné pravidlá zneli: ak sa na tebe nedopustia fyzického násilia, ak ťa otvorene slovne nenapadnú ani si nezaznamenala posmešné pohľady, nič sa nedeje. Prečo by som sa teda cítila ohrozená, ak ma nič neohrozuje? V osemnástich som nevedela takmer nič o práve na súkromie a o jeho porušení. Intuícia mi vravela, že sa deje niečo zlé, cítila som odpor k niektorým situáciám a ľuďom, ale nevedela som, že intuícia a odpor majú nejakú váhu, nevedela som, že sa mi to nemusí páčiť a nemusím súhlasiť s tým, aby sa ku mne hocikto priblížil. Vtedy som len dúfala, že dotyčný či dotyčná mi čo najstručnejšie porozpráva veci, ktoré mi očividne potrebuje povedať, a potom vypadne. Alebo som vypadla ja, slušne a čo najrýchlejšie.

Po druhom stretnutí som už vedela, že sa mliekarovi páčim a o niečo sa pokúša. Vedela som aj, že on sa mi nepáči a nechcem, aby som sa mu páčila. On mi však ani slovom neprejavil náklonnosť. A nič odo mňa nechcel. Ani sa ma nedotkol. Dokonca sa na mňa počas celého druhého stretnutia ani nepozrel. Navyše bol odo mňa starší. Oveľa starší. Takže som si kládla otázku, či si to náhodou iba zle nevysvetľujem. Možno si to len namýšľam. Bežali sme predsa na verejnom priestranstve. Dva spojené parky okolo jazier boli v noci

dost' hrozivé, a vlastne boli hrozivé aj za dňa. Ľudia si to však nechceli pripustiť, lebo všetci túžili aspoň po jednom mieste, kam by sa dalo chodiť. Ten park mi nepatril, takže ak som v ňom mohla behať ja, mohol aj on, mohol sem chodiť ktokoľvek: deti, čo sa tu v sedemdesiatych rokoch ožierali, staršie deti, čo tu v osemdesiatych rokoch fetovali lepidlo, dospelí, čo si tu v deväťdesiatych rokoch pichali heroín, aj príslušníci štátnej tajnej služby, čo sa tu vtedy schovávali a fotili odporcov štátu. Fotili aj ľudí, čo sa s odporcami stretávali, a presne to sa vtedy stalo. Keď sme s mliekarom bežali okolo kríkov, ozvalo sa hlasné cvaknutie. Behala som tade často, a nikdy predtým som cvakanie spoza kríkov nepočula. Vedela som, že tentokrát sa to stalo kvôli mliekarovi a jeho aktivitám, a pod aktivitami myslím spoluprácu a pod spoluprácou myslím spoluprácu s rebelmi a spolupráca s rebelmi znamenala, že bol nepriateľ štátu zodpovedný za politické problémy v tejto oblasti. Takže zrazu moja fotka figurovala niekde v zložke ako „kedysi neznáma, no teraz už rozhodne známa spolupracovníčka“. Mliekar sa k cvaknutiu fotoaparátu nevyjadroval, hoci ho nemohol nepočuť. Ja som len zrýchlila tempo, aby som mala beh čím skôr za sebou, a tiež som sa tvárila, že som nič nepočula.

On však neustále spomaľoval, až sme napokon takmer kráčali. Nie preto, že by nemal kondíciu, ale preto, že zjavne nebol bežec. Beh ho nezaujímal. Jeho behanie okolo jazera, kde som ho nikdy predtým nevidela, vôbec nebolo o tréningu. Vedela som, že beží len kvôli mne. Naznačil, že je to vytrvalostná technika. Ale ja som o behu vedela dost' na to, aby mi bolo jasné, že chôdza namiesto behu vytrvalosť nezlepší. Nahlas som to nemohla povedať, lebo neprichádzalo do úvahy, aby som bola v lepšej forme než on, aby som ve-

dela o svojej kondícii viac než on, lebo miestne uvažovanie o mužoch a ženách to skrátka nedovoľovalo. Tu mali muži a ženy striktne pridelené roly. Vedelo sa, čo si môže dievča dovoliť povedať chlapcovi, alebo čo si žena môže dovoliť povedať mužovi, alebo čo môže dievča povedať mužovi a čo už nie, aspoň nie oficiálne, nie na verejnosti a nie pričasto. Dievčatá, o ktorých sa rozšírilo, že sa nechcú podrobiť mužom, neuznávajú mužskú nadradenosť, ba dokonca si dovoľia mužom protirečiť – spurné, drzé a príliš sebavedomé ženské –, tu neboli tolerované. No nie všetci chlapi a muži sa s tým stotožňovali. Niektorí sa na „urazených“ chlapoch smiali. Takí sa mi páčili a môj asifrajer bol jedným z nich. „To nemyslíš vážne! Také zlé to nemôže byť, alebo hej?“ vravel a smial sa, keď som spomenula chalanov, čo sa navzájom neznášajú, no predsa ich spája nenávisť k hlučnej Barbare Streisandovej; pohoršenie, že vo filme Sigourney Weaverová zabije votrelca, keď to žiadny chlap nezvládol; odpor ku Kate Bushovej, lebo je ako mačka, odpor k mačkám, lebo sú ako ženy; no o tom, že v našej štvrti sa mačky mrzačia a vraždia, vlastne tam už takmer žiadne neostali, som pred ním mlčala. Namiesto toho som skončila pri Freddie Mercury, ktorého miestni mohli obdivovať, len ak zároveň popierali, že je na chlapcov. To už asifrajer položil kanvicu na kávu (zo všetkých ľudí, čo som poznala, vlastnil kanvicu len on a jeho kamoš šéfko), sadol si a znovu sa chechtal.

Už takmer rok sme boli „asi frajeri“. Stretávali sme sa každý utorok večer, občas aj vo štvrtok večer, trávili sme spolu väčšinu nocí z piatka na sobotu a všetky zo soboty na nedeľu. Občas to vyzeralo ako normálny vzťah. Inokedy, že žiadny vzťah nemáme. Niekoľko jeho kamarátov nás vnímalo ako riadny pár. No väčšina nás považovala za jeden z tých „asi

párov,“ čo sa pravidelne stretávajú, no nemožno ich označiť za pár so všetkým, čo k tomu patrí. Kedysi som aj chcela, aby sme boli ozajstný pár a oficiálne spolu chodili, ale keď som to nedávno spomenula pred asifrajerom, povedal mi, že to nie je pravda a že som asi zabudla, ako to naozaj bolo. Povedal mi, že sme sa kedysi pokúšali správať ako ozajstná frajerka a ozajstný frajer, dohadovali sme si rande a zdanlivo napredovali k nejakej budúcej méte ako skutočné páry. A vtedy som sa vraj začala správať čudne. Aj on sa správal čudne, ale nikdy ma nevidel takú vystrašenú. Keď mi to vavel, matne som si na niečo podobné spomenula, no zároveň som aj pochybovala, či si to len nevymýšľa. Tvrdil, že vtedy navrhol, nech spolu radšej nechodíme, aby sme nezničili, čo medzi nami je. Vraj to celé bol z mojej strany pokus rozprávať o svojich pocitoch, no keďže ma to tak veľmi vystrašilo a prejavovala som city ešte menej ako on, zjavne som tomu od začiatku neverila. A tak navrhol, aby sme sa vrátili k „asi vzťahu,“ teda do fázy, v ktorej nie je jasné, či spolu chodíme alebo nie. To sme aj spravili a podľa neho som sa upokojila a on tiež.

Čo sa týka striktne pridelených ženských a mužských úloh a toho, čo kto kedy mohol a nesmel povedať, mlčala som, keď mliekar pribrzdžoval, spomaľoval a napokon úplne prerušil môj beh. Ani teraz nerobil nič neslušné, aspoň nie vedome, takže som tiež nemohla byť neslušná a bežať ďalej. Namiesto toho som mu dovolila, aby ma spomalil, hoci mi jeho blízkosť nebola príjemná, a vtedy povedal čosi o mojej záľube v chôdzi, čo by som radšej nepočula a najradšej by som bola, keby to vôbec nevyslovil. Vavel, že si robí starosti a nemá z toho dobrý pocit, a za celý čas sa na mňa ani nepozrel. „Nemám dobrý pocit,“ povedal, „z tvojho večného prechádzania sa a behania. Priveľa beháš a prechádzaš sa.“ A potom bez

slova zašiel za roh na konci parku a zmizol. Tak ako minule, keď sa pristavil v nóbl aute, aj teraz ma jeho nečakané zjavenie, jeho blízkosť, trúfalosť, cvaknutie foťáka, jeho poznámky o mojom behaní a prechádzkach celkom zmiatli a nevedela som, prečo som taká vystrašená. Bol to určite šok, ale tá príhoda sa mi zdala príliš banálna, nedôležitá, príliš normálna, aby vyvolala ozajstný a oprávnený šok. Každopádne až po niekoľkých hodinách, keď som bola už dávno doma, som bola schopná vstrebať, že vie, kde pracujem. Ani som si nepamätala, ako som sa dostala domov, lebo keď sa vyparil, najprv som sa snažila behať ďalej a pokračovať v obvyklom tréningu, predstierať, že sa to nestalo alebo že to nič neznamenalo. No pretože som bola nesústredená a zmätená a nechcela som si to priznať, pošmykla som sa na lesklých stránkach, čo vypadli z nejakého odhodeného časopisu. Bola to dvojstrana so ženou s dlhými tmavými nepoddajnými vlasmi, ktorá mala na sebe len podväzky a nejaké čierne čipky. Usmievala sa na mňa, zakláňala a ukazovala rozkrok; vtedy som sa šmykla, stratila rovnováhu a spadla na chodník, tvárou na jej šušku.

DRUHÁ KAPITOLA

Na druhý deň ráno som zdanlivo bezdôvodne vyrazila skôr a odviezla sa do mesta iným autobusom, z inej zastávky než obvykle. Tou istou linkou som sa potom vrátila z práce domov. Prvýkrát v živote som nešla pešo a nečítala pri tom. Nepotrebovala som si to odôvodniť. Vynechala som aj svoj pravidelný beh. Nemala som inú možnosť, lebo čo ak by sa v parku zasa zjavil on? Pre pravidelnú bežkyňu na dlhé trate istého vierovyznania a z istej časti mesta bol okruh okolo jazier jedinou možnou trasou. Inak by som, vzhľadom na naše náboženské zemepisné obmedzenia, musela behať dokola po omnoho kratšej trase, aby som zabehla rovnakú vzdialenosť. Behanie ma strašne bavilo, no predstava jednotvárneho pachtenia do kruhu ma presvedčila, že ma to vlastne až tak veľmi nebaví, takže najbližších sedem dní som behať nešla. Už sa zdalo, že sa k tomu vôbec nevrátim, no nakoniec som neodolala. Na večer siedmeho dňa bez tréningu som sa rozhodla vrátiť do parku k jazerám, ale tentokrát so svojím tretím švagrom.

Tento švagor bol celkom iný ako prvý švagor. Bol odo mňa o rok starší a poznala som ho od detstva: šialenec do športu a do pouličných bitiek, vlastne celkovo šialenec. Mala som ho rada. Aj ostatní ho mali radi. Keď si naňho zvykli, obľúbili si ho. Navyše nešíril klebety, nevedol oplzlé reči, netrúsil posmešné sexuálne narážky ani nič podobné. A nekládol manipulatívne, všetečné otázky. Vlastne sa takmer nepýtal. A čo sa týka bitiek, bil sa iba s mužmi. Nikdy neudrel ženu. Naopak,

mal akési mentálne postihnutie (tak to vyhodnotila komunita), v dôsledku ktorého považoval ženy za odvážne, inšpiratívne ba až mýtické, nadprirodzené bytosti. Očakával od nás, že mu budeme rázne oponovať, a viac-menej aj to, že v hádke vždy zvíťazíme, čo bola dosť nezvyčajná predstava, no patrila k jeho neotrasiteľným pravidlám o ženách. Ak sa žena nesprávala ako mýtické stvorenie, snažil sa ju k tomu dotlačiť niekedy až mierne diktátorskými metódami. Vyvádzalo ho to z miery, no veril, že dotyčná vďaka jeho improvizovanému despotizmu raz precitne, spomenie si, kto skutočne je, a pobúrene sa bude znova hlásiť k svojej nadprirodzenosti. „Ten človek nie je úplne vyrovnaný,“ vraveli niektorí chlapi v našej štvrti, vlastne asi úplne všetci. „Ale ak už má byť nevyrovnaný,“ vraveli všetky miestne ženy, „tak radšej takto.“ Svojou neobvyklou úctou k ženám si získal medzi nimi popularitu, no ani si to neuvedomoval, a za to si ho ešte väčšmi oblúbili. Kľúčová a užitočná (teda myslím pre mňa v rámci problému s mliekarom) bola aj skutočnosť, že môjho švagra tak vnímali úplne všetky ženy. Nielen jedna alebo dve, tri či štyri ženy. Malý počet žien nemohol v komunite nič dosiahnuť a nemal šancu ovplyvniť verejnú mienku vo svoj prospech, teda ak to neboli manželky, matky, fanúšičky alebo iné prívesky miestnych vplyvných mužov (čiže miestnych paramilitantov). No masa žien mala, naopak, zásadný vplyv, a keď sa v mimoriadnych prípadoch postavili voči nejakej občianskej, spoločenskej alebo lokálnej záležitosti, dosiahli prekvapivú moc a vážnosť, takže aj sily, čo bežne vzbudzovali väčší rešpekt, ich chtiac-nechtiac museli vziať na vedomie. A preto sa ten, ktorého všetky ženy považovali za svojho šampióna, tešil aj ich ochrane. Toľko k tretiemu švagrovi a k ženám. Čo sa týka miestnych mužov, možno aj ich samých prekvapilo, že ho

vlastne poväčšine majú radi a rešpektujú. Vzhľadom na to, že bol v skvelej forme a inštinktívne pochopil pravidlá mužskej bojachtivosti v našej štvrti, tešil sa dobrej reputácii, hoci jeho obdiv k ženám sa zdal mužom šialený. V našej časti mesta ho skrátka uznávali všetci, aj ja. Kedysi som s ním chodievala behať, no jedného dňa som prestala. Jeho tyranský prístup k fyzickej námahe prekonával aj môj tyranský prístup k fyzickej námahe. Trénoval príliš intenzívne, príliš prísne, príliš agresívne. Napriek tomu som sa teraz rozhodla obnoviť naše spoločné behanie. Nie preto, že by švagor dokázal mliekara fyzicky zastrašiť alebo že by sa mliekar bál s ním pobiť. Určite nebol taký mladý a v takej forme ako švagor, no mladosť a forma nie sú všetko, často neznamenajú nič. Nemusíte byť mladý a dobre behať, aby ste napríklad na niekoho vystrelili, a bola som si istá, že strieľanie mliekarovi ide. Chcela som behať so švagrom, lebo som si myslela, že jeho obojpohlavný fanklub a dobrá reputácia by mohli mliekara odradiť. Keby zasiahol voči tomu, že ma tretí švagor sprevádza pri behu, nielenže by sa stretol s opovrhnutím miestnych, ale jeho reputácia popredného a uznávaného disidenta by klesla až tak hlboko, že by dostal zákaz vstupu do všetkých úkrytov a prvého by ho podstrčili vojenskej hliadke; správali by sa k nemu, akoby ani nebol jeden z našich najvplyvnejších hrdinov, ale nepriateľský štátny policajt, nepriateľský vojak spoza mora či dokonca paramilitantný stúpenec štátu. Ako odporca štátu bol mliekar celkom odkázaný na komunitu, a preto som verila, že si ju nepohnevá len kvôli mne. Tak znel môj plán a bol to dobrý plán, dodal mi odvalu, len ma mrzelo, že som naň neprišla o sedem dní a šesť nocí skôr. Ale napadol mi teraz, tak som ho hneď chcela zrealizovať. Obliekla som sa do bežeckého a vybrala sa k tretiemu švagrovi.

Tretí švagor býval na polceste k parku s jazerami a už z diaľky som videla, že všetko ide podľa plánu: v teplákoch sa rozcvičoval na prístupovej cestičke k domu. Popod nos si mrmlal nadávky a zrejme si to ani neuvedomoval. „Doriti, doriti,“ liezlo z neho potichu, keď si natáhoval dvojhlavý sval na pravom lýtku a potom na ľavom lýtku, ďalšie „doriti“ spre-vádzali natáhovanie trojhlavého svalu na pravom a ľavom lýtku. Ani sa na mňa neotočil, lebo pri strečingu sa treba sústrediť, a ani nekomentoval, že s ním chcem opäť začať behať po takej dlhej pauze, len povedal: „Dnes dáme dvanásť kilometrov.“ „Dobre,“ odvetila som. „Tak teda dvanásť.“ To ho zaskočilo. Vedela som, že čaká, že budem ohíňať nosom, budem proti dvanástim kilometrom namietaa a napokon ako kráľovná, ako bohyňa zavelím, koľko kilometrov si dáme. Lenže ja som stále mala v hlave mliekara a bolo mi jedno, ako ďaleko pobežíme. Vystrel sa a pozrel na mňa: „Rozumela si, švagriná? Dáme trinásť kilákov, nie, štrnásť. Nie, dáme pätnásť kilometrov.“ To bola opäť návnada pre mňa. Za normálnych okolností by som sa chytila, ale v tej chvíli mi bolo jedno, či prebehne-me celú krajinu na dĺžku a na šírku. Bežala by som až do-vtedy, kým by nám pri obyčajnom zakašľaní – našom alebo niekoho iného – neodpadli nohy. Ale snažila som sa to uhrať: „Prestaň, švagor,“ začala som, „pätnásť kilákov nie.“ A on na to: „Dobre teda, dvadsať.“ Zjavne som ho nepresvedčila. Keďže som žena, moja ľahostajnosť ho riadne rozčúlila. Uprene sa na mňa zadíval, akoby skúmal, či nie som chorá alebo čo. Nikdy som nevedela, čo si myslí, no vedela som, že dvadsať ki-lometrov by mu nerobilo problém. Vzdialenosť bola preňho – a pre mňa tiež pri pomyslení na mliekara – najnepodstat-nejšia vec na svete. Išlo o to, že som sa doňho nepustila. „Nie som žiadny despota,“ spustil monológ a to znamenalo, že nás

čaká ešte hodná chvíľa jednostranného handrkovania, no práve vtedy vyšla z domu jeho žena, moja tretia sestra.

„Zasa behať!“ zavrčala, ako tam tak stála v obtiahnutých rifliah a žabkách, s každým nechťom na nohách nalakovaným inou farbou. Bolo to v časoch dávno pred tým, než prišlo do módy lakovať si nechty rôznymi farbami, teda pokiaľ nerátame starovekých Egyptanov. V jednej ruke držala pohár Bushmills a v druhej pohár Bacardi, zjavne sa ešte stále nerozhodla, čím chce začať dnešný pitný režim. „Obidvaja ste drbnutí,“ povedala. „Furt musíte mať všetko pod kontrolou. Zmagorení suchári. Kto iný ako pedantský jebo už len chodí behať?“ Vzápätí zaliezla, lebo sa objavilo päť jej kamošiek. Dve rozkopli bránku do malej predzáhradky, nemohli si otvoriť rukami, lebo v nich niesli chľast. Ostatné prešli cez živý plot, čím ho, ako obvykle, zmasakrovali. Bol to malý, asi štvrt metra vysoký plôtik, sestra mu dala prívlastok „ozdobný,“ no veľmi svoju ozdobnú funkciu neplnil, keďže po ňom v kuse niekto šliapal alebo sa oň potkýnal, ako teraz jej tri kamošky. Rozmliáždená zeleň ustupovala pod nohami troch ženských, čo si kliesnili cestu na trávnik. Kým sa natlačili do malého domčeka, neodpustili si obvyklé posmešné poznámky o behaní. Keď popri nás prechádzali, nezabudli do nás strčiť a vyvieť nás z rovnováhy, vlastne to robili vždy, keď nás zastihli pri zahrievacích cvičeniach. Skôr než sme aj my dvaja preskočili plôtik a rozbehli sa po ceste, ešte za sebou ani nestihli zavrieť dvere a už som cítila cigarety, počula smiech a nadávky z obývačky, a do toho dlhé žblnkanie alkoholu nalievaného do vysokých pohárov.

Sedem dní od posledného stretnutia s mliekarom som opäť bežala okolo horného jazera, tentokrát s tretím švagrom, ktorý si ďalej popod nos mrmlal nadávky. Stále som striehla, či nám mliekar nevojde do cesty, aj keď som sa ho snažila pustiť

z hlavy. Chcela som radšej myslieť na asifrajera, ktorý done-
dávna nerušene okupoval moju myseľ, až kým ho odtiaľ nevy-
tlačili obavy z mliekara. Bol utorok a keď dotrénujem a on sa
dobabre so svojím najnovším havarovaným autom, mali sme
sa s asifrajerom večer stretnúť. Jeho nový projekt som volala
„šedé auto“ a on „strieborné nula-ix-niečo“. Vytlačil predchá-
dzajúce biele rozbité auto, lebo šedé bolo treba okamžite re-
suscitovať. No keď som minulý utorok vošla do jeho obývačky,
na zemi som videla diely z celkom iného auta. „Máš na kober-
ci auto,“ utrúsila som. A on na to: „Hej, viem, super, čo?“ Po-
tom mi vysvetlil, že všetci (tým myslel chalanov z dielne) boli
z toho nadržaní, lebo toto supervýnimočné auto od nejaké-
ho megašpičkového výrobcu niekto doniesol do dielne, rovno
im do náručia, „Len tak! Bez všetkého! Nechceli ani hovno!
Chápeš?“ vychrlil. „Ani omrvinku! Ani šušň!“ čím chcel po-
vedať, že ho dostali od majiteľa úplne zadarmo. Zdal sa úpl-
ne mimo, takže som si nebola istá, či toto stretnutie s autom
snov je pozitívne alebo negatívne. Už-už som sa ho to chcela
spýtať, ale on ešte neskončil: „Tí chlapi, čo ho doniesli, vrave-
li, že nám môžu nechať aj starý sporák, chladničku, žmýkačku
a zodratý koberec, ktorý je v pohode, len trochu smrdí, tak ho
treba oprat' a môžeme si ho dať niekde na záchod. A k tomu
sklo, tvárnice a vrecia plné šutrov, z ktorých sa dajú postaviť
poriadne základy na skleník. Tak sme si pomysleli,“ pokračo-
val asifrajer: „že títo chudáci si pomýlili autodielňu so zber-
ným dvorom a nebolo by fér si od nich to auto zobrať, lebo sú
asi na hlavu, nevedia, čo robia, a zrejme ani netušia, akú má to
auto – aj v takomto stave – hodnotu. Niektorí chalani nás za-
hriakli: ‚Nehovorte nič! Chcú sa ho zbaviť, tak ho vezmeme!‘
No ale niekto predsa len čosi povedal. To, že sú na hlavu, sa-
mozrejme, vynechal, aby ich neurazil, ale oni sa aj tak zháčili

a vybehli na nás: „Čo si myslíte, že sme blbí alebo čo? Že sme nejakí žobráci? Čo chcete povedať? Há? A potom sa do nás začali navázať: „Ak si vy debili myslíte, že nám šibe, tak si poberieť všetky spotrebiče a šutre a haraburdy, nenecháme vám tu ani Bentley Blower, ani koberec, ani ostatné skvelé veci, čo sme vám sem doniesli z dobrej vôle. Takže berte alebo nechajte tak, nám je to fuk.“ Jasné, že sme to vzali,“ uzavrel asifraj. Vtedy som otvorila ústa, že sa spýtam, čo je... ale on ma predbehol a povedal: „Pretekárske auto,“ asi mi to chcel uľahčiť. Málokedy mi to takto uľahčoval, nerobil to zámerne, no vždy, keď začal hovoriť o autách, nechal sa uniesť a preceňoval poslucháča, hlavne ak som poslucháčom bola ja. Rozprával ďalej o technických parametroch dopodrobna, do poslednej pomlčky a bodky, pravdaže zbytočne, lebo som z toho nebola o nič múdrejšia, ale chápala som, že sa potrebuje s niekým podeliť o nadšenie z auta a nikto iný práve v miestnosti nebol. Samozrejme, nečakal, že si niečo z toho zapamätám. Tak ako som ja nečakala, že si zapamätá *Bratov Karamazovovcov*, *Tristrama Shandyho*, *Trh márnosti* alebo *Pani Bovaryovú* len preto, že som mu raz o nich nadšene rozprávala. Hoci náš vzťah bol len asivzťah a nie plnohodnotný vzťah s jasným cieľom, obaja sme mali v emotívnych chvíľach priestor prejaviť sa a ten druhý sa usiloval aspoň čiastočne porozumieť. Navyše, nebola som úplná ignorantka. Teraz mi už bolo jasné, že sa teší z toho, čo sa udialo v dielni, a vedela som aj, že Bentley je auto.

Potom sa začal kochať dielom, ktorý ležal na koberci v obývačke. Stál nad ním, zísal s úsmevom od ucha k uchu a celý žiaril. To bol celý on a presne to ma na ňom vzrušovalo, keď sa pohrúžil spontánne, bez okolkov, s láskou a sústredene do hĺby šrotu a pritom veril, že ide o závažnú vec a ak ho dôkladne neopraví, staré dobré autíčko sa z toho nepozbiera. V situácii, kde

by iní len mykli plecom a vyjadrili sa o živote: „Veď načo sa snažiť, aj tak sa to nepodarí. Radšej sa ani nesnažme a rovno sa pripravme na zatrpknutosť a sklamanie,“ asifrajer by povedal: „Ale veď sa to môže podariť a ja si myslím, že sa to podarí, tak to skúsme!“ a ak to nakoniec nevyšlo, nikdy nezalamoval rukami, skôr než to skúsil. Len čo vyprchalo sklamanie z nezdaru, pustil sa s rovnakým nasadením a odhodlaním, že to dokáže, do ďalšieho stroja. Zvedavo, nedočkavo a naplno, vďaka vášni a plánom a nádeji a mne. Bol skrátka taký. Aj v našom vzťahu sa správal nevypočítavo a priamo. Neklamal. Vždy bol sám sebou, nemal v sebe štipku pretvácky, nebol prefikáný. Manipulátorstvo, hoci aj inteligentné, no vždy zlomyseľné a zraňujúce, mu bolo cudzie. S nikým sa nespoľčoval. Nebol na ničej strane. Nezaujímal ho konflikty, bolo mu to jedno. „Sú to blázni,“ vravel a bagatelizoval vojenské manévry ako bežné bezpečnostné opatrenia. Bol odvážny a silný. A čestný. Nepodvádzal v maličkostiach, ktoré často zlákajú k veľkým podrazom. Preto bol výnimočný a preto ma priťahoval. Preto som vtedy a tam, pri pohľade naňho, ako pozerá na svoje auto a nahlas sa čuduje a dumá, začala vlhnúť a...

„Počúvaš ma vôbec?“ spýtal sa a ja na to: „Jasné, všetko som počula. Hovoril si o vnútornostiach auta.“

Narážala som na tú časť, čo ležala na koberci, ale on, že musí začať odznova, lebo mi zjavne nie sú jasné základné veci. Tak som sa dozvedela, že ten kus nepatrí pod kapotu, ale zvonku, na prednú časť vozidla. Dodal, že auto, z ktorého pochádza, im doviezli ako úplný vrak. „Nebudeš veriť, bolo totálne na odpis, úplne na šrot, lebo nejaký pako zabudol doplniť olej a vybuchol mu motor. Chýbajú nám zásadné diely: diferenciál, piesty, zdvíhadlo, kopec vecí, úplná tragédia, asifrajerka.“ Aj keď kus plechu na koberci nevyzeral nijak vý-

nimočne, pochopila som, že ide o akési prelomové auto zo začiatku dvadsiateho storočia: obľúbené, výkonné, rýchle, hlučné a nezastaviteľné. „Niet mu pomoci,“ povedal asifrajera a myslel tým, že sa nedá opraviť, no aj tak sa naň ďalej usmieval. Povedal, že s chalanmi po dlhom dohadovaní, rozbrojoch a napokon po hlasovaní dospeli k záveru, že vrak rozoberú. Rozmontovali ho, potom losovali a asifrajerovi sa ušiel tento kus na koberci, ktorý ho privádzal do vytrženia.

„Supercharger,“ povedal. „Mhm,“ reagovala som. A on na to: „Nie, ty to nechápeš, asifrajerka. V tej dobe malo mechanický kompresor len málo áut, takže to bola pokroková technológia. Vďaka tomuto kúsku úplne zvalcoval konkurenciu,“ a ukázal na koberec. „Mhm,“ zopakovala som a potom mi napadlo: „Komu sa ušli sedadlá?“ To ho rozosmialo a zahĺsil: „To je úplne nezmyselná otázka, zlatko, poď sem,“ a potom sa mi – božemôj! – dotkol šije. To bolo nebezpečné, veľmi nebezpečné. Vždy keď mi prechádzal prstami od krčnej chrbtice k lebke, na všetko som zabudla. Nielen na to, čo sa udialo tesne predtým, ale úplne na všetko: kto som, čo robím, všetky spomienky, absolútne všetko, okrem toho, že som práve tam a práve s ním. A keď zaboril prsty hlbšie do tej priehlbinky, do mäkkého tkaniva nad hrbčekom kosti, to bolo ešte nebezpečnejšie. V takej chvíli sa moja myseľ úplne odstavila a podľahla pôžitku, v ktorom sa celkom strácali časové súvislosti. Vždy som si s oneskorením pomyslela: čo ak mi začne masírovať šiju?! No vzápätí som sa už roztekala ako vosk a musel ma objať, aby som nespadla, a dovolila som mu, nech ma zachytí. Aj tak sme väčšinou skončili na zemi.

„Na sedadlá zabudni,“ zašepkal. „Sú dôležité, ale nie až tak. Toto je dôležitejšie.“ Nebolo mi jasné, či stále hovorí o aute, alebo už presunul pozornosť na mňa. Podozrievala som ho,

že o aute, no sú chvíle, keď sa nehodí vyvolávať hádku, a tak sme sa bozkávali a on povedal, že je vzrušený a spýtal sa, či ja nie som, a ja na to, že veď vidí, a potom zamrmlal, čo je toto, a ja že, čo je čo, a on mi niečo strkal do ruky, vykľul sa z toho Gogolov *Plášť*, a on že ho len odloží a dal ho na stôl, čo bolo v pohode a už sme boli na najlepšej ceste na zem alebo na pohovku, keď sme začuli hlasy. Blížili sa po chodníku a potom zabúchali na dvere.

Bola to skupina chlapov zo susedstva. Prišli, lebo sa rozkrikla správa o Bentley Bloweri, zdalo sa im to neuveriteľné a chceli sa presvedčiť na vlastné oči. Vzhľadom na ich počet a naliehanie neprichádzalo do úvahy povedať „teraz nemám čas, prídte neskôr“. Ich vzrušenie sa zdalo väčšie, intenzívnejšie a neodbytnejšie než naše. Kým vysvetľovali, prečo prišli, tlačili sa dnu, dvíhali sa na špičky a nakúkali ponad asifrajerove plecia v snahe uvidieť to vzácné auto. Keďže všetci vedeli, že asifrajer si vláči na svoj pozemok a do domu autá, musel im vysvetliť, že tentokrát nemá celé auto, len mechanický kompresor, no aj to sa im zdalo ako skvelá, neuveriteľná správa, takže rozhodne chceli dovnútra, aspoň nachvíľku, aspoň nakuknúť na ten úžasný, nevšedný objekt. Pozval ich dnu a nedočkavosť sa pretavila do ticha, ako postupne zapĺňali obývačku a so zbožnou úctou zízali na kus auta na dlážke.

„Fenomenálne!“ vyhlásil jeden z nich, čiže to muselo byť naozaj fenomenálne, keďže takýto výraz nepatril do našej bežnej slovnej zásoby. Podobne ako „úžasný“, „skvelý“, „vy-nikajúce“, „ohromné“, „senzačné“, „špičkové“, „super“, „pará-da“, „bomba“, „fasa“, „fantazmagorické“, „podivuhodné“, „mimoriadne“ alebo aj „však“ či „v skutočnosti“ – hoci ja a moje mladšie sestry sme „však“ a „v skutočnosti“ používali; bolo to expresívne slovo, príliš citovo zafarbené, príliš ambiciózne,

príliš strojené; v podstate charakteristické pre jazyk „zo zámoria,“ vlastne *charakteristické* tiež patrilo medzi takéto slová. Tu sa takéto výrazy nepoužívali, aby miestnych nerozčúlili, nestrápnili či nevystrašili, takže niekto iný zvolal: „Doriti, to som ešte nevidel!“ a vrátil konverzáciu do spoločensky vhodnejšieho tónu. Nasledovali ďalšie priateľné komentáre, potom ďalšie klopanie na okno a na dvere. Čoskoro ma autičkári zatlačili do kúta a dom naplnili reči o klasických modeloch, historických modeloch, modeloch opradených záhadami, výkonných modeloch, ešte výkonnejších modeloch, obrnených vozidlách, neobrných vozidlách, luxusných autách aj terénnych autách, ktoré by mali vyzeráť drsne a nemali sa čistiť. Potom prešli na konské sily, výrazné línie karosérie, vznetrové motory, zrýchlenie, extrémne zrýchlenie, slabé brzdenie (výhoda), trhaný pohyb (ďalšia výhoda), ktorý vás priklincuje k sedadlu a budete mať bombový zážitok z jazdy. Rozhovor dlho neustával, pozrela som na hodinky a napadlo mi: kde mám Gogoľa? A keď začali so zhukmi spoluhrások, číselnými a alfanumerickými názvami (NYX a KGB a ZPH-nula-9V5-AG), ktoré zaujímali aj asifrajera, už som to nevydržala a s *Plášťom* v ruke som sa dala na útek. Ako som si kliesnila cestu davom, ktosi, nejaký mladý asifrajeroz sused ma zastavil, vlastne zastavil všetkých poznámkou, ktorú zámerne napasoval do chvíľky ticha v tom boji o priestor: „To je všetko pekné, sused, že tu máš tento údajne legendárny kúsok, a niežeby som chcel vyrývať alebo čo, ja len že...“ v tom momente nikto ani nedýchal a všetci očakávali útok. Potom zasadil ranu: „... komu z dielne pripadol ten kus s vlajkou?“

Vždy keď sa tam u nás v tých časoch udial akýkoľvek politický konflikt spojený s bombami a strieľaním a mŕtvymi či zmrzačenými, bežní ľudia povedali len „spravili to tí z druhej

strany" alebo „spravili to naši," či „je za tým ich cirkev" alebo „je za tým naša cirkev," či „boli to oni" alebo „boli sme to my," čo znamenalo, že páchatelmi sú stúpenci štátu alebo odporcovia štátu, alebo štát. Občas sme si dali námahu a povedali „stúpenci" alebo „odporcovia," no len vtedy, keď bol súčasťou rozhovoru niekto cudzí, inak sme sa neobťažovali. Výrazy „my" a „oni" nám boli prirodzené: praktické, zrozumiteľné, známe a nestrojené, človek si nemusel lámať hlavu s naučenými frázami alebo politicky korektnými odtienkami. Všetkým miestnym bola jasná nepísaná zásada (ktorú ľudia zvonka nechápali, pokiaľ sa ich osobne netýkala), že keď sa použilo kmeňové označenie „my" alebo „oni" a „naša cirkev" alebo „ich cirkev," nemysleli sme tým, pochopiteľne, všetkých nás alebo všetkých z druhej strany. Takto to chodilo. Mali sme tendenciu zjednodušovať? Bola to otázka zvyku či skúsenosti? Bola vojna a ľudia mali naponáhlo? Môžete si vybrať, no podľa mňa najmä z posledného dôvodu. V tej dobe, v najtemnejších rokoch temného obdobia, nebol čas na slovičkárnenie, na politickú korektnosť, na kladenie si otázok: „Budem za zlého, ak..." alebo „Budem za bigotnú, ak..." alebo „Podporujem násilie, ak..." alebo „Budú si o mne myslieť, že podporujem násilie, ak..." a všetci bez výnimky to chápali. Každý bežný človek vedel, čo je dovolené, čo zakázané a čo neutrálne, teda oslobodené od odporúčaní, kategorizácií, nálepiek a svetonázorov. Najlepšie sa tieto nepísané pravidlá dajú ilustrovať na príklade krstných mien, ku ktorým na sekundu odbočím.

V našej časti mesta žil pár, ktorý viedol zoznam nežiaducich krstných mien, nerozhodoval však o nich sám. Kolektívny duch a kolektívna pamäť komunity určovali, ktoré mená sú povolené a ktoré nie. Úradník a úradníčka, ktorí pravidelne evidovali, dopĺňali a aktualizovali zakázané mená, úrado-

vali veľmi efektívne, no komunita ich považovala za mierne vyšinutých. Ich snaha bola zbytočná, veď my obyvatelia sme predsa zoznam intuitívne dodržiavali, riadili sme sa ním a nemuseli sme sa v ňom priveľmi prplať. Navyše, dávno predtým, než sa zjavila táto dvojica misionárov, sa po celé roky zoznam prenášal z generácie na generáciu a prirodzene sa obnovoval a dopĺňal. Patróni zoznamu mali nejaké bežné mužské a ženské meno, no komunita ich zo žartu volala Nigel a Jason, na čom sa aj oni dvaja dobre bavili. Zakázané mená sa považovali za nežiaduce preto, lebo boli príliš spojené s krajinou „za morom“. Nezáležalo na tom, či odtiaľ naozaj pochádzali, alebo či si ich tam len osvojili a obľúbili. Tie mená nasiakli špecifickou energiou: ťarchou dejín, dlhoročným konfliktom, nariadeniami a nenávidenými obmedzeniami, ktoré tá cudzia krajina odpradáva vnucovala našej krajine, a na ich skutočnom pôvode nezáležalo. Medzi zakázané mená patrili: Nigel, Jason, Jasper, Lance, Percival, Wilbur, Wilfred, Peregrine, Norman, Alf, Reginald, Cedric, Ernest, George, Harvey, Arnold, Wilberine, Tristram, Clive, Eustace, Auberon, Felix, Peverill, Winston, Godfrey, Hector a, pravdaže, Hubert, Hectorov bratranec, bol tiež neprijateľný. Podobne Lambert, Lawrence, Howard či ten druhý Laurence, alebo Lionel, či Randolph, pretože Randolph bol ako Cyril, a ten bol ako Lamont, a ten zas ako Meredith, Harold, Algernon a Beverley. Myles tiež nebol povolený. Ani Evelyn, Ivor, Mortimer, Keith či Rodney, Roger, Earl alebo Rupert, Willard, Simon, ani Sir Mary, Zebedee a Quentin, hoci Quentin v istej dobe možno áno, vďaka tomu americkému filmárovi. Alebo Albert. Alebo Troy. Alebo Barclay. Alebo Eric. Či Marcus. Alebo Sefton. Alebo Marmaduke, Grenvill či Edgar. Všetky tieto mená boli zakázané. A Clifford tiež a Lesley takisto. Peverill bol zakázaný dvakrát.

Dievčenské mená „spoza mora“ sa tolerovali, lebo mená žien (pokiaľ nešlo o jej veličenstvo) neboli politicky sporné, takže v tejto oblasti bol výber voľný a neobmedzovali ho žiadne dekréty ani edikty. Nesprávne ženské mená neniesli také konotácie dlhoročných, pradávných, nezabudnuteľných krívd ako nesprávne mužské mená, ak ste však patrili do druhého tábora a bývali na opačnej strane cesty, všetky mená z nášho zakázaného zoznamu vám boli k dispozícii. Naopak, mená obľúbené v našej komunite boli pre vás tabu, no keďže vaša komunita mala predpísané vlastné inštinktívne pravidlá, nemuseli ste si lámať hlavu. Náš zoznam zakázaných mien, na ktorý dohliadali Nigel a Jason, uzatvárali Rudyard, Edwin, Bertram, Lytton, Cuthbert, Roderick a Duke. Neexistoval však žiaden zoznam povolených mien. Všetci od nás sa mali dovŕtiť, čo je povolené, na základe toho, čo nebolo. Dali ste dieťaťu meno a ak ste mali dušu dobrodruha, priekopníka, bohéma alebo ste sa z iného bližšie neurčeného dôvodu odvážili vyskúšať nové meno, čo síce nefigurovalo na zakázanom zozname, ale zatiaľ nebolo u nás zabehnuté, časom sa ukázalo, či to bolo pre vás a vaše dieťa správne rozhodnutie.

Čo sa týka tejto psychopaticko-politickej atmosféry, pravidlá poslušnosti a kmeňovej súdržnosti sa zďaleka nekončili pri „ich menách“ a „našich menách“, pri označovaní „nášho“ a „cudzieho“, „našej komunity“ a „ich komunity“, alebo tých „z druhej strany cesty“, „spoza mora“ či „spoza hraníc“. Aj rôzne iné sféry života sa riadili špecifickými reguláciami. Napríklad niektoré televízne programy zo zahraničia alebo zo zámoria boli neutrálne a mohli sa pozerieť na „našej“ strane cesty aj na „druhej“ a ani v jednej komunite sa to nepovažovalo za zradu. Iné však boli prípustné iba na jednej strane cesty a druhá nimi opovrhovala. Niektorí kontrolóri kon-

cesionárskych poplatkov, sčítací komisári, civilisti pracujúci pre armádu či štátni zamestnanci boli tolerovaní v jednej komunite, no len čo by vkročili do druhej, okamžite by ich zastrelili. A potom jedlá a nápoje. Bolo dobré maslo a zlé maslo. Čaj vernosti a čaj zrady. Rozoznávali sme „naše“ obchody a „ich“ obchody. „Naše“ a „ich“ ulice, školy, pracoviská. Dokonca aj zastávky autobusu. „Naše“ a „ich“ chválospevy. Delili sme ľudí podľa toho, či vyslovili *h* na začiatku slova, alebo ho vypustili. Každý úkon a pohyb predstavoval politické stanovisko, či sme chceli alebo nie. Dokonca aj vzhľad, lebo všetci boli presvedčení, že „náš človek“ sa dá už napohľad rozoznať od „tých z druhej strany“. Mali sme vlastné pouličné umenie, dodržiavali sme iné tradície, čítali iné noviny, uprednostňovali inú hymnu, sviatky, pasy, menu, políciu, inštitúcie, vojakov aj paramilitantov. V časoch, keď sa nič neodpúšťalo ani nezabúdalo, existovalo nespočetné množstvo príkladov a núans príslušnosti k jednej či druhej strane. A medzi nimi bolo neutrálne pásмо vecí, ktoré nepodliehali obmedzeniam. Takže čo sa stalo u asifrajera? Jeho sused v prítomnosti všetkých ostatných susedov vytiahol tému kontroverzných symbolov.

Vytiahol tému vlajky, inštinktívnu a emotívnu, lebo vlajky sú presne na to, aby prebúdzali inštinkty a emócie (hoci často patologické a narcistické), a narážal pri tom na vlajku krajiny „zo zámoria“, ku ktorej sa hlásila aj komunita „z druhej strany cesty“. Táto vlajka v našej komunite nebola vítaná. Na tejto strane cesty by ste nenašli jednu jedinú. Nerozumela som sa do áut, ale do vlajok a symbolov áno. Pochopila som, že staré Bentley sa vyrábali v nemenovanej krajine za morom a boli označené vlajkou tej krajiny. Číže sused sa vlastne medzi riadkami asifrajera opýtal, čo mu to vôbec napadlo, zúčastniť sa losovania, v ktorom mohol získať časť auta s nepriateľ-

skou vlajkou alebo uchádzať sa o akúkoľvek časť – s vlajkou či bez – takého patriotického, nacionalistického symbolu krajiny „za morom“? Stáročia krivdy, povedal. Represívna legislatíva, pokračoval. Praktiky a pakty, povedal. Umelé hranice. Povzbudzovanie korupcie, vravel. Zatykanie bez zatykača, neprestával. Zákazy vychádzania, pripomenul. Väzenie bez súdu, povedal. Zákaz zhromažďovania, doplnil. Bránenie vyšetrenia príčiny smrti, pridal. Inštitucionalizované porušovanie práva na zvrchovanosť, vravel. Najprv cukor, potom bič, uzavrel, čokoľvek v mene zákona a poriadku. Toto všetko zo seba vychrlil, no aj tak nepovedal, čo si myslel. Za jeho traktátom o vlajkách a ich význame sa v skutočnosti skrývalo čosi iné: vlajka „zo zámoria“ bola tá istá ako vlajka „z druhej strany cesty“. A „druhá strana cesty“ bola pre našu komunitu „zámorskejšia“ než samo „zámorie“, „druhá strana cesty“ sa tou vlajkou v našich očiach hrdila viac než krajina, z ktorej pochádzala. Žiť na našej strane cesty a priniesť sem cudziu vlajku bolo kontroverzné a poukazovalo to na teritoriálne podlizovanie sa a obludnú zradu, oproti ktorej by sa aj donášači a tí, čo sa priženili na „druhú stranu cesty“ javili ako neviniatka. To všetko patrilo k miestnym politickým konfliktom, do ktorých som sa ja, ako jedna z mála, nerada plietla. Šokovalo ma, koľko štvavých myšlienok sa zmestí do pár viet. Ten chlap však ešte neskončil.

„Ja len že,“ nadýchol sa, „nechápte ma zle alebo čo, pri všetkej skromnosti, niežeby som mal skúsenosti s nelojálnou aktivitou voči svojej komunite alebo že by som niekedy získal niečo označené tamtou vlajkou a doniesol to domov a potom sa tým ešte hrdil, namiesto toho, aby som sa hanbil, že som to dovliekol do našej štvrte. A teda určite nechcem nikoho a nič očierňovať, nechcem šíriť nevraživosť. Ja nevyvolávam konflikty ani nenabádam k unáhľeným záverom, nie